



การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14
 "Global Goals, Local Actions: Looking Back and Moving Forward 2021"
 วันพุธที่ 18 สิงหาคม 2564

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
The roles of school administrators of student care and support system

อัจฉรา ศรีศิลป์สำราญ

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

E-mail: s63561802022@ssru.ac.th

ผศ.ดร.ศันสนีย์ จะสุวรรณ์

อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

ปัจจุบันเยาวชนไทยกำลังเผชิญกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่รวดเร็ว เป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมในทางลบ และยิ่งก่อให้เกิดความบกพร่องทางการเรียนรู้ของเด็กอีกด้วย ดังนั้น บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสำคัญต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อการสร้างภูมิคุ้มกันและพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ การจัดโครงสร้าง ปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มบทบาทในการบริหารจัดการการดำเนินงาน ส่งเสริมสนับสนุน สร้างแรงบันดาลใจ อุดมการณ์ กระตุ้นให้เกิดวิสัยทัศน์ร่วมกัน และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ให้มีความรู้ความสามารถและปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการตรวจสอบติดตามและประเมินผล การปรับปรุงพัฒนา ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนนั้นเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบมีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการการศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหารและครูทุกคน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจนมีมาตรฐานคุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้โดยมีกระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินงานอยู่ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งเสริมและพัฒนาเด็กนักเรียน และการส่งต่อด้วยเหตุนี้ระบบการดูแลช่วยเหลือจึงมีความสำคัญยิ่งในการส่งเสริมพัฒนาแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

คำสำคัญ: บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา, ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

Abstract

At present, Thai youths are facing a rapidly changing social and cultural situation, as a result of advances in technology. This change not only affect behavior negatively, and also cause learning disabilities in children as well. So the school administrator is very important for



การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14
 "Global Goals, Local Actions: Looking Back and Moving Forward 2021"
 วันพุธที่ 18 สิงหาคม 2564

the student care and support system which to build immunity and improve the quality of life of students. The school administrator an important role in driving the student care and support system towards the desired goals, structuring modify or add roles in operations management promote support Inspire, ideology, stimulate a common vision and taking into account the individuality of all involved parties to have knowledge and ability and to perform duties effectively. Including monitoring, evaluation and improvement. The student care and support system is a systematic, step-by-step process of taking care of students. There is a teacher who advises to operate. By participation of all personnel involved both inside and outside the school, including the Education Committee, parents, community, administrators and all teachers. There are clear methods and tools with quality standards. And there is evidence of verifiable work with processes and the process of operation is 5 steps, on knowing the individual student and student screening, the prevention and solutions of problem in promoting students and the forwarded to the students. For this reason, the student care and support system is of paramount importance in promoting and solving problems that arise with students.

Keywords: The roles of school administrators, The student care and support system

บทนำ

สถานการณ์ในโลกปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการสื่อสารที่รวดเร็วทันสมัย การเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ระบบการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จำเป็นต้องพัฒนาให้ทันการเปลี่ยนในยุคศตวรรษที่ 21 ที่จะต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติและการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากการใช้เทคโนโลยี เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ เข้าด้วยกันได้ง่ายขึ้น ในการกำหนดนโยบายพัฒนาการศึกษาต้องคำนึงถึงด้านเศรษฐกิจ สังคม ประเพณีวัฒนธรรม การเมืองการปกครอง และนักเรียน โดยเฉพาะเรื่องเด็กยากจน ปัญหาการติดบุหรี่ สุรา สารเสพติด และอบายมุขต่าง ๆ พฤติกรรมก้าวร้าว การหมกมุ่นเรื่องเพศ ความบันเทิง ล้วนเป็นผลกระทบทางลบต่อเด็กและเยาวชน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและครูจึงต้องตื่นตัวและเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ แก้ไขปัญหาพฤติกรรม ปัญหาในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เด็กนักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้มีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างรอบด้าน เพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดและทั่วถึงให้ทันเวลาทุกวิถี เสริมสร้างทักษะชีวิตให้คำปรึกษา ตลอดจนการดูแลช่วยเหลือและสงเคราะห์นักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่ประสบปัญหา หรือครอบครัวที่ด้อยโอกาส โดยมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม พัฒนาระบบการ เสริมสร้างความเข้มแข็ง และป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาแก่นักเรียน



การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14

"Global Goals, Local Actions: Looking Back and Moving Forward 2021"

วันพุธที่ 18 สิงหาคม 2564

ในวัยเรียนความก้าวร้าว ปัญหาการติดอบายมุขต่าง ๆ รวมถึงการพัฒนาเครือข่ายผู้ประกอบการ ชุมชน องค์กร หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการประสานความร่วมมือของทุกฝ่ายทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ในการส่งเสริมคุณธรรม แก้ปัญหาพฤติกรรมของครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน เร่งแก้ปัญหาสาเหตุในโรงเรียน บริหารจัดการระบบที่มีคุณภาพ สามารถตรวจสอบได้

ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนโดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการการศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหารและครูทุกคน มีวิธีการ เครื่องมือที่ชัดเจนมีมาตรฐานคุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ โดยมีกระบวนการขั้นตอนในการดำเนินงานอยู่ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน และการส่งต่อ ด้วยเหตุนี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมพัฒนาแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.2552)

ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นบุคคลที่มีบทบาทในการบริหารด้าน ๆ ทั้งการบริหารวิชาการ การจัดการเรียนการสอน และการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีบทบาทในการขับเคลื่อนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ การจัดโครงสร้าง ปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มบทบาทในการบริหารจัดการดำเนินงานปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ ผู้บริหาร รวมทั้งผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนทุกฝ่าย ตระหนักถึงความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กระตุ้นให้เกิดวิสัยทัศน์ร่วมกัน และการให้การสนับสนุนการดำเนินงาน ครูทุกคนและผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องให้ความสำคัญ มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน มีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนในทุกด้าน โดยทั่วไปคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้มีความรู้ มีปฏิภาณไหวพริบ มีบุคลิกภาพดี มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง มีความยุติธรรม เป็นที่ยอมรับนับถือ และเป็นผู้ซึ่งให้ความช่วยเหลือผู้อื่น อีกทั้งผู้บริหารควรมีภาวะผู้นำหรือมีความเป็นผู้นำ (สมหวัง อาลัยญาติ. 2551) และครูที่ปรึกษาจะเป็นบุคลากรหลักสำคัญในการดำเนินงาน โดยต้องได้รับความร่วมมือจากครูทุกคนในโรงเรียน ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญและสนใจที่จะศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา จะได้นำผลจากการศึกษาไปเป็นข้อมูลในการวางแผน ปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของนักเรียนต่อไป

ความหมายของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

มนัส ชัยยะ (2548) ได้สรุปไว้ว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน หมายถึงการทำหน้าที่ในการควบคุม กำกับติดตาม หรือส่งเสริมสนับสนุนให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพโดยแสดงบทบาทเป็นผู้อำนวยการความสะอาด ผู้ให้คำปรึกษา และผู้ส่งเสริมสนับสนุน กชพรพรรณ สุทธิศิริพงษ์ (2562) ได้สรุปไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่จะ



การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14

"Global Goals, Local Actions: Looking Back and Moving Forward 2021"

วันพุธที่ 18 สิงหาคม 2564

ทำให้การบริหารจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ วาสนา เต่าพาลี (2557) ได้กล่าวว่าแบบอย่างการปฏิบัติตนตามสิทธิหน้าที่ความรับผิดชอบ ในหน่วยงานของผู้ครองตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการกำหนดนโยบาย วางแผนการจัดการศึกษา การควบคุมการบริหารงานการระดมทรัพยากรอย่างเป็นระบบการส่งเสริมความสัมพันธ์กับบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งชุมชน ผู้ปกครอง โดยใช้ปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ วัสดุอุปกรณ์ เงิน และเวลาดำเนินการบรรลุจุดมุ่งหมาย และเกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่สถานศึกษา บรรจง บุญมา (2559) ได้สรุปไว้ว่าการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ในความรับผิดชอบของตนในสถานศึกษาอย่างเป็นขั้นตอน ตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริการเข้ามาช่วย เพื่อให้ผลการดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจ

สรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นผู้ควบคุมการทำงานให้เป็นระบบ วางแผน กำกับติดตามและส่งเสริมสนับสนุนในปฏิบัติงาน ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการ ซึ่งจะทำให้การบริหารจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต (2546) ได้สรุปไว้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการดังกล่าว และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่ปรึกษา หรือบุคคลภายนอก รวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมจากโรงเรียน องค์กร หน่วยงาน ภาครัฐ หน่วยงานอื่น ๆ (2557) ได้สรุปไว้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการทำงานของโรงเรียนที่มีวิธีดำเนินงานอย่างมีขั้นตอน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นหลักในการดำเนินงานและประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก เพื่อส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาของนักเรียน ช่วยให้นักเรียนดำรงชีวิตอยู่ในโรงเรียน ครอบครัวยุคใหม่อย่างมีความสุขตามอัตภาพของตนเอง วินัย จันทรานาค (2558) ได้สรุปไว้ว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมทั้งการส่งเสริม พัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยมีขั้นตอน วิธีการและเครื่องมืออย่างชัดเจน นำไปใช้ได้จริง ตรวจสอบได้โดยอาศัยความร่วมมือครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา พิชามญชุ์ ม่วงแก้ว (2559) ได้สรุปไว้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่มีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการการกระทำที่ช่วยสนับสนุนส่งเสริม พัฒนาให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และมีคุณภาพปลอดภัยจากสารเสพติดตามที่สังคมต้องการ เป็นการทำงานที่มีหลักฐาน สามารถตรวจสอบได้ รัชพล เทียงดี (2563) ได้สรุปไว้ว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึงการส่งเสริมพัฒนาการป้องกันและการแก้ไขปัญหาให้นักเรียน เพื่อให้เด็กนักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็งคุณภาพชีวิตที่ดีมีทักษะการดำรงชีวิตและรอดพ้นจากสภาวะต่าง ๆ โดยมีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจนมีมาตรฐานคุณภาพมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ โดยมีครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยดำเนินการไปในทิศทางเดียวกันเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่าง



การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14

"Global Goals, Local Actions: Looking Back and Moving Forward 2021"

วันพุธที่ 18 สิงหาคม 2564

ใกล้ชิดด้วยความรักและเมตตาที่มีต่อศิษย์ และภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโตองอาจ และเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมต่อไป

สรุปได้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริมพัฒนา ป้องกัน และแก้ปัญหาให้นักเรียนอย่างมีขั้นตอน มีวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาดำเนินการอย่างใกล้ชิด และบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

ความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กระทรวงสาธารณสุข (2552) ได้กำหนดความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากสภาพปัญหาต่าง ๆ จึงได้มีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทางด้านการส่งเสริมในส่วนที่ดีของนักเรียน ด้านการป้องกันมิให้เกิดปัญหาหรือลุกลามมากขึ้น โดยเฉพาะเด็กกลุ่มเสี่ยง และสามารถแก้ปัญหาให้นักเรียนในเบื้องต้นได้ โดยให้มีการทำงานอย่างเป็นระบบและตรวจสอบได้ ซึ่งแสดงถึงการทำงานที่มีคุณภาพมีมาตรฐาน ด้วยเหตุนี้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงเป็นการดำเนินงานที่สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ที่เป็นไปตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 ที่มุ่งให้ทั้งนักเรียน บุคลากร และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน รวมทั้งกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ตรวจสอบได้เป็นที่ยอมรับของชุมชน และสังคม พิชามณชู ม่วงแก้ว (2559) ได้สรุปไว้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น มีความสำคัญ โดยครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้น จะต้องรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และมีข้อมูลที่แท้จริงของนักเรียนทุกด้าน และนำข้อมูลด้านต่าง ๆ มาบูรณาการเพื่อการรู้จักและเข้าใจนักเรียนแต่ละบุคคลอย่างละเอียดรอบด้านรวมทั้งเพื่อการจัดกลุ่มและคัดกรองนักเรียน อันจะนำไปสู่การวางแผนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างเหมาะสมต่อไป รัชพล เทียงดี (2563) ได้สรุปไว้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสำคัญและจำเป็น โดยนักเรียนจะได้รับการส่งเสริมและพัฒนาในด้านการเรียน ด้านสุขภาพ และด้านพฤติกรรมให้มีคุณภาพ ครูใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถทางการเรียน ข้อมูลสุขภาพของนักเรียน และข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน ศุภรเกษม ประจักษ์ (2560) ได้สรุปไว้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้นมีความสำคัญ โดยทุกฝ่ายต้องให้ความร่วมมือในการพัฒนา และดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถมีคุณธรรมจริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวังโดยผ่านกระบวนการทางการศึกษา

กระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต (2546) ได้สรุปไว้ว่า กระบวนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้วยความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนที่มีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกัน หล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้นการรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษา มีความเข้าใจนักเรียน



การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14

"Global Goals, Local Actions: Looking Back and Moving Forward 2021"

วันพุธที่ 18 สิงหาคม 2564

มากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อการคัดกรองนักเรียนเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มีใช้การใช้ความรู้หรือการคาดเดา โดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหา นักเรียน ซึ่งจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนหรือเกิดได้น้อยที่สุด เช่น ระเบียบสะสมแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) หรือ การเยี่ยมบ้าน การสัมภาษณ์นักเรียน

2. การคัดกรองนักเรียน การคัดกรองนักเรียนเป็นการพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน เพื่อการจัดกลุ่มนักเรียนเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มปกติ คือนักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนแล้วอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา คือนักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหาตามเกณฑ์คัดกรองของโรงเรียน

3. การส่งเสริมนักเรียน การส่งเสริมนักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษาไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา ให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มปัญหากลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ และมีคุณภาพตามที่โรงเรียนชุมชนคาดหวังต่อไป

4. การป้องกันและแก้ปัญหา ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนครูที่ปรึกษาควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มปัญหานั้นจำเป็นอย่างมากที่ต้องให้ความดูแลใส่ใจอย่างใกล้ชิด และหาวิธีการช่วยเหลือทางการป้องกันและการแก้ไขปัญหาโดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาสังคม การป้องกันและการแก้ไขปัญหาของนักเรียน ซึ่งเป็นภาระงานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมากในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพสังคมต่อไป

5. การส่งต่อ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนโดยครูที่ปรึกษาตามกระบวนการในข้อ 4 นั้น อาจมีบางกรณีที่มีปัญหาที่มีความยากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ก็ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้นหากปล่อยให้ไปเป็นบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษาหรือครูคนใดคนหนึ่งเท่านั้นความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้นหรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไขการส่งต่อแบ่งเป็น 2 แบบคือการส่งต่อภายในครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของปัญหา เช่น ครูแนะแนว ครูประจำวิชา ครูฝ่ายปกครอง เป็นต้น และการส่งต่อภายนอกครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) ได้กำหนดไว้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ แต่ละองค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนดังกล่าวมีความสำคัญมีวิธีการ และเครื่องมือแตกต่างกันไป แต่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน ซึ่งเอื้อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน เป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมนักเรียน
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา
5. การส่งต่อ



การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14
 "Global Goals, Local Actions: Looking Back and Moving Forward 2021"
 วันพุธที่ 18 สิงหาคม 2564

บทสรุป

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ปัญหาให้แก่แก่นักเรียนอย่างมีขั้นตอน มีวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษา ดำเนินการอย่างใกล้ชิด และบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการ การศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหารและครูทุกคน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจนมีมาตรฐานคุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ โดยมีกระบวนการ และขั้นตอนในการดำเนินงานอยู่ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งเสริม และพัฒนานักเรียน และการส่งต่อ ด้วยเหตุนี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการ ส่งเสริม พัฒนา และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีบทบาทในการ บริหารด้าน ๆ ทั้งการบริหารวิชาการ การจัดการเรียนการสอน และการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน เป็นแรงขับเคลื่อนระบบ ส่งเสริม สนับสนุน จัดการโครงสร้าง เป็นต้น ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อ ประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ ผู้บริหาร รวมทั้งผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียนทุกฝ่าย ตระหนักถึงความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการให้การสนับสนุนการ ดำเนินงาน ครูทุกคนและผู้ที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องให้ความสำคัญ และมีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน มีความสุขที่จะ พัฒนานักเรียนในทุกด้าน เพื่อการสร้างภูมิคุ้มกันและพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กขพรพรรณ สุทธิหิรัญพงศ์. (2562). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู และบุคลากรทางการศึกษา เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ 4 อำเภอ ของ จังหวัดสงขลา. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ณัฐริน เจริญเกียรติบวร. (2557). โมเดลการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนใน พระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บรรจง บุญมา. (2559). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูใน กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาแม่ทะ 4 อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พิชามญช์ ม่วงแก้ว. (2559). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการ ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.



การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14
 "Global Goals, Local Actions: Looking Back and Moving Forward 2021"
 วันพุธที่ 18 สิงหาคม 2564

- มนัส ชัยยะ. (2548). บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วไปและโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม. ปรินญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รัชพล เทียงดี. (2563). การศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- วาสนา เต่าพาลี. (2557). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับปัจจัยจูงใจในการทำผลงานทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. ปรินญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วินัย จันทรานาค. (2558). แนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของวิทยาลัยจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่. ปรินญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศุภกรเกษม ประุณผล. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17. ปรินญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมหวัง อาลัยญาติ. (2551). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- _____ (2552 ข). ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หลักการ แนวคิด และทิศทางการดำเนินงาน. กรุงเทพฯ :สำนักงานฯ.
- _____ (2552 ค). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต. (2546). คู่มือครูระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3-4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6). สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.